

Een akkoord tussen de pastoor en de gemeentenaren van Aalst over onderhoudskosten aan de pastorij, 7 mei 1759

Rombout Nijssen

Op 7 mei 1759 was notaris Joseph Simon Hubar van Sint-Truiden in Aalst, om daar *op den pleijn* voor de kerk, wat de *gewoonelijcke vergaderingplaetse* van de inwoners van Aalst was, een akte op te stellen waarin hij een akkoord tussen de pastoor en de gemeentenaren van Aalst over de pastorie vastlegde. Henricus Dubois was destijds pastoor van Aalst, terwijl de belangen van de gemeente behartigd werden door de twee dorpsmeesters van dat jaar, Martinus Egge en Adam Vander Smissen. Hoewel de pastoor de drie voorgaande zondagen na de mis bekendgemaakt had dat alle hoofden van de huishoudens die dag op het plein verwacht werden, en hoewel ter herinnering aan de vergeetachtigen ook de klok nog eens geluid was, waren er buiten de dorpsmeesters niet meer dan elf andere *gemeintenaeren* aanwezig, met name de dorpsmeesters van het voorgaande jaar, Joseph Vrancken en Robertus Schepers, en voorts Lambert Vrancken, Henricus Josephus Morren, Louis Tits, Melchior Peeters, Petrus Van Haeren, Librecht Egge, Joannes Goessens, Arnold Van Elderen en Robert Bollen.

De partijen zetten voor de notaris uiteen dat er omwille van een meningsverschil in verband met de pastoorswoning *tusschen hun proces ende dispuet stont op te rijzen*. Op gezag van de bisschoppelijke rechter, de officiaal van Luik, had de pastoor de gemeente aange-maand dat zij *het pastoreel hujs aldaer souden bewoonbaer maecken ende de daeraen noodige reparatien doen*, zodat het gebouw weer zou beantwoorden aan hetgeen daarover in de *archidiaconale statuten* was vastgelegd. De gemeente had daar echter tegen inge-bracht dat zij in 1737 met de toenmalige pastoor Joannes Peeters had afgesproken dat *de gemeijnte voor altijd van alle te doenene reparatien ende daeruijt resulterende molestatiën ontslaegen word*. Pastoor Peeters had destijds verklaard dat hij en zijn opvolgers de her-stellingen aan de pastoorswoning voortaan voor hun rekening zouden nemen. Het akkoord daarover zou overigens op 17 december van dat jaar door de schepenen van Aalst in een akte vastgelegd geweest zijn¹.

Daar bracht pastoor Dubois dan weer tegen in dat die overeenkomst hem onbekend was en dat de gemeente had *naergelaten van hem deselve te communiceren*, waardoor hij niet wist

dat hij die zaak met erfgenamen van wijlen pastoor Peeters had moeten regelen. Liever echter dan te blijven twisten over wie verantwoordelijk was voor het misverstand en voor het herstellen van de pastorie, hadden beide partijen besloten de zaak bij te leggen.

In de eerste plaats beloofden de gemeentenaren *pro bono pacis* – voor de goede vrede dus, en zonder dat dat als een verplichting beschouwd mag worden – hun pastoor eenmalig honderd gulden te zullen geven als bijdrage in de restauratiekosten van de pastoorswoning. Voorts beloofden zij hem de driehonderd gulden die zij hem eerder gaven als tussenkomst in de kosten voor het bouwen van een schuur bij de pastoorswoning niet te zullen terugvragen. Ook in dit verband lieten de gemeentenaren notaris Hubar op schrift stellen dat deze schenking *alleenlijk voor puer gratuit* geschiedde, en dat dit niet inhield dat de gemeente erkende verplicht te zijn bij te dragen in de kosten van bouw of onderhoud van die schuur. Voorts verklaarden beide partijen dat de inhoud van de schepenaakte van 17 december 1737 van kracht zou blijven en dat de gemeente in de toekomst dus niet meer in de herstellingskosten voor de pastorij moest bijdragen. Wat de proceskosten betreft, werd afgesproken dat de pastoor de kosten zou betalen voor de procedure die hij had opgestart bij de officiaal, dat de gemeente de kosten voor het opstellen van deze notarisakte zou betalen, en dat voorts iedere partij de kosten die zij al gemaakt had voor juridisch advies en dergelijke, zelf zou betalen.

De oproep aan de gemeentenaren om op 7 mei 1759 deel te nemen aan de dorpsvergadering, zoals die door de pastoor in de kerk werd voorgelezen:

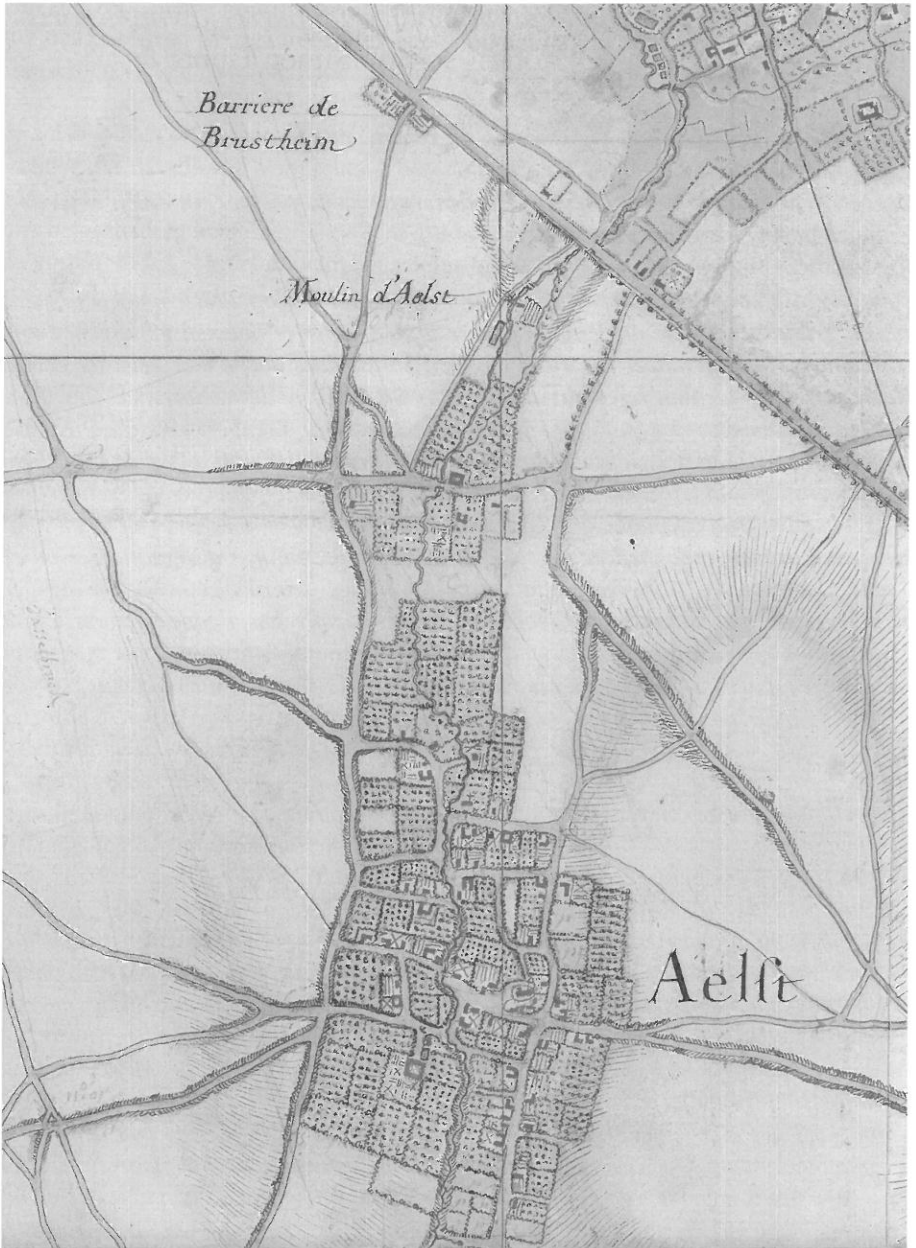
Wegens Martinus Egge ende Adam Vander Smissen, dorpmeesters deser heerlijkheit Aelst, wordt aen de gemeijntenaren ofte parochianen alhier ende alle andere daerin connende interesse hebben, kenbaer gemaect, alsdat den eerwerdigen heer Henricus Dubois pastoor deser voorscreven parochie dese gemeijnte en haere dorpmeesters bij autorijt der seer eerwerdigen seer eedelen heer officiael van Luyck geciteert heeft om het pastoreel hujs te restaureren ende bewoonbaer te maken involgens archidiaconale statuten luyt breeder de geinsinueerde citatie geimpetreert op den negensten augusti lestleden. Daerom worden alle en iedere gemeijntenaren parochianen ende andere geinteresseerde versocht van sigh ten vyfthiensten daghe naer publicatie deses, te weten op maendagh wesende den sevensten maj 1759 ten twee uren naer den noen te vergaderen ter gewoonelijcken plaetse, te weten op het Dorp voor de kercke alhier, ten eijnde om over de voorscreven citatie te delibereren oft raedt te slaen, ende voorders te doen ende te presteren sooals de versamelde gemeijntenaeren alsdan sullen raedtsaem vinden oft resolveren, belastende aen de huerlingen oft hielders van hunne meesters ende eijgenaers, in cas ende voor sooveel noodigh, ondertusschen van dese tegenworige publicatie tijdelijck te adverteren oft te verwittigen.

Tekstuitgave: RH, *Verzameling minuten en repertoria van notaris-*
sen, nr. 2340: minuten van notaris Joseph Simon Hubar te
Sint-Truiden

7 majj 1759

Transactie tusschen d'eerwerdigen heer Henricus Dubois, pastoor tot Aelst, ende de gemeijnte aldaer nopende het pastoreel huijs etc.

Desen sevensten majj des jaers xvii^e vijftigh negen, voor mij openbaer notaris binnen de stadt St. Truiden residerende ende in presentie der onder te noemen getuijgen, compareerde den eerwerdigen heer Henricus Dubois, pastoor des dorpe van Aelst ter eendere, ende de eersame Martinus Egge en Adam Vander Smissen, moderne dorpmeesters, Joseph Vrancken en Robertus Schepers, afgegaene dorpsmeesters, Lambert Vrancken, Henricus Josephus Morren, Louis Tits, Melchior Peeters, Petrus Van Haeren, Librecht Egge, Joannes Goessens, Arnold Van Elderen en Robert Bollen, alle gemeijntenaren des selven dorpe, de geheele gemeijnte bij publicatie door den eerwerdigen heer eersten comparant op drij consecutive laeste sondaghen naer den godtsdienste gedaen, met designatie der plaetse, oorsake, dagh en ure, uijtwysens sijn schriftelyck relaes aen ons gethoont en overgegeven, mitsgaders met het slaen der klokke op heden geconvoceert ende versamelt sijnde, ende sigh dus voor hunne absente medegemeijntenaren parthije principael makende en caverende ter andere sijden parthijen, welcke voorscreve comparanten alsoo ter tusschen hun proces ende disput stont op te rijsen ter oorsake de tweede comparanten oft dan hunne geseijde gemeijnte sigh vanwegens den eerwerdigen heer eersten bij autoritijt van den seer eedelen heer officiael van Luijck geciteert waeren vindende ten eynde sij het pastoreel huijs aldaer souden bewoonbaer maecken ende de daeraen noodige reparatien doen, conform de archidiaconale statuten, relaes tot de citatien aen de opgemelde afgegaene dorpmeesters geinsinueert, waer en tegens deselve tweede comparanten waeren reclamerende seker acte van opdracht ende transactie gepasseert voor de justitie van het opgemelt Aelst den seventhienden december 1700 seven en dertigh, tusschen hunne gemeijnte ende wylen den eerwerdigen heer Joannes Peeters, hunnen gewesenen pastoor; bij welck de gemeijnte voor altijt van alle te doenene reparatien ende daeruijt resulterende molestatiën ontslaegen wordt, dese reparatien door den voorseyden heer Peeters soo voor hem als sijne successeurs ten hunnen laste genomen geweest sijnde, ende den heer eersten comparant wederom daerentegens inbrengende dat dese transactie aen hem tot noch toe onbekent geweest sijnde, ende de gemeijnte naergelaten hebbende van hem deselve te communiceren, dus oock oorsake geweest is dat hij heer eersten comparant sijn recht tegens de erffgenamen der vorige pastoors inwendigh den gestatueerden tijdt niet en heeft gesocht, hebben verclaert om alle moeielijckheijt voor te comen, deswegens getransigeert ende overeen gecomen te sijn in vuegen ende manieren naervolgende:
Eerst beloven de tweede comparanten namens hunne gemeijnte, sonder eenige de minste consequentie, alhoewel ongehouden ende enckelijck pro bono pacis, aen den eerwerdigen

Aalst en omgeving op de kaart van Villaret, omstreeks 1745.

heer eersten tot subsidie der gedaene en nogh te doenene reparatien ende gebouwsels te tellen eene somme van hondert guldens Brabants eens, soo haest alle gemediteerde reparatien al bij hen sullen voltrocken sijn.

Ten tweeden verclaeren respectie comparanten bij desen elckanderen int minsten te willen prejudiceren, ende eenieder in sijn vorigh recht te blijven, gelijk oock dat het bovengemelt scabinael acte van transport ende transactie in alle poincten sal ongehindert ende in sijn geheel blijven, soo voor de gemeijnte als de toecomende heeren pastoors van Aelst, sonder dat iemandt sigh met het tegenwordigh accordt sal connen int toecomende bedienen.

Ten deerden, alsoo de gemeijnte geleden eenigen tijdt, involgens acte gepasseert voor den notaris Joannes Walter, aen den eerwerdigen heer eersten comparant tot het bouwen van eene schuere nogh gecontributeert heeft eene somme van drijhondert guldens Brabants eens, ende toen mondelinx is besproken geweest dat den selven heer eersten comparant dito somme aen de gemeijnte soude restitueren ingevalle sij – toen nogh niet wel geïnformeert sijnde – daernaer bevonden dat sij hem tot het bouwen van eene schuere geens en moesten contibueren, verclaeren de tweede comparanten wederom dat sij dese selve somme aen den heer eersten comparant sijn schenckende, ende die nimmer en sullen terugge vraegen, des wordt tusschen parthijen onderredent² dat dese selve gifte de gemeijnte int toecomende in geendershande maniere en sal benadeeligen oft door den heer eersten comparant oft sijne naercomelingen daeruijt eenigh prejudiciabel gevolgh getroecken worden, dito gifte maer alleenelijck voor puer gratuit moetende aengesien worden.

Ten vierden, de costen der opgamelde citatien sullen sijn ten laste des heer eersten comparant, de die [de die = de costen] van het tegenwordigh acte van conventie ten laste der tweede, ende sal eenieder der respectie parthijen verders de sijne betaelen, soo ten opsichte van adviesen als andere die sij mochten gemaect hebben.

Belovende de comparanten dese hunne transactie ten allen tijden te sullen houden ende doen houden voor goet, vast ende van weerden, ende daerentegens nimmer te reclameren directelijck oft indirectelijck, op wat pretext het mochte sijn, onder obligatie soo naer den landrecht seu prout in meliori et ampliori forma, met consent in realisatie ende approbatie deses altijt ende overal, constituerende ten dien eijnde alle ende iedere thoonderen deses ofte copie authentique den last begerende te aenveerden.

Aldus gedaen ende in mijns notaris handen gestipuleert op date soo boven binnen den voorscreven dorpe van Aelst op den pleijn, gewoonelijcke vergaderingplaetse, ter presentie ende overstaen van de eersame Gilis Steuckers den jongen van Brusthem ende Anne Elisabeth Janssens als getuijgen tot desen geroepen en gebeden.

[getekend:]

H. Du Bois pastor in Aelst

Adam Vander Smissen

X handmerck van Martinus Egge

Robertus Schepers

Joseph Vrancken

Melchior Peeters

J. Goessens

Lowis Fits

X handteecken van Librecht Egge

Hend. Joseph Morren

X handtmerck van Lamb. Vrancken

Peter Vanharen

X handtmerck van Robert Bollen

X handteecken Arnold van Elderen

X handteecken van Gilis Steuckers

X handtmerck Anne Elis. Janssens

Quod attestor, J.S. Hubar notarius publicus et immatriculatus in fidem subscripsit.

- 1 De gichtregisters van de schepenbank van Aalst, waarin destijds akten en contracten geregistreerd werden, zijn niet bewaard gebleven, en de tekst van de overeenkomst van 1737 is niet gekend.
- 2 De betekenis is *afgesproken, overeengekomen*. Vergelijk met *onderspreek*: 'afspraak' in E. van Emstede, *Glossarium iuris Brabantici of zestalig verklarend woordenboek van de ambt- en rechtstaal gebezigd in het voormalige hertogdom Brabant 1222-1781 (1807)*. Deurne, z.j., p. 1738.

Adres van de auteur:

Rijksarchief

Bampslaan 4

3500 Hasselt